

До спеціалізованої вченої ради ДФ 26.007.028
в Національній академії внутрішніх справ за
адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
**Криволапчука Володимира Олексійовича на дисертаційне дослідження
Білевич Наталії Олександрівни на тему «Психологічні та організаційно-
правові засади успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-
поліцейських Національної поліції України», представлену на здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія**

Органи Національної поліції України потребують сьогодні істотних перетворень, адекватних сучасним процесам розвитку нашої країни. Однією зі складових комплексу заходів, спрямованих на підвищення ефективності роботи НПУ, є робота з узагальнення, поширення і впровадження досвіду поліцейських служб провідних країн з використання жіночого персоналу. Сучасні українські реалії свідчать про те, що робота з вивчення зазначеного досвіду і нормативно-правової бази має не тільки теоретичне, а й практичне значення. Відомо, що органи Національної поліції на теперішній час відчують значну потребу в кваліфікованих фахівцях. Жіночі трудові ресурси України, які перевищують чоловічі, є реальним резервом для МВС, і НПУ зокрема, а активне залучення жінок на службу в правоохоронні органи може виявитись однією з умов ліквідації кадрового дефіциту.

У зв'язку з зазначеними тенденціями дисертаційне дослідження Білевич Н.О. вирізняється своєю **актуальністю**, оскільки авторкою вперше здійснено спробу комплексно розглянути питання залучення й використання жіночого персоналу в контексті вивчення проблеми самореалізації жінок-поліцейських у професійній діяльності.

Закономірним є зв'язок рецензованої роботи із науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження входить до тематичного плану науково-дослідних робіт кафедри юридичної психології Національної академії внутрішніх справ.

Надійність і вірогідність отриманих наукових результатів підтверджуються теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних принципів дисертаційної роботи, єдністю й логічністю всіх етапів дослідження, його організаційною цілісністю й чіткістю концептуальних засад, гармонійним поєднанням статистичних методів і способів їх якісної психологічної інтерпретації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Положення, висновки і рекомендації, які містяться у дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані. Методи дослідження вказаної проблеми, серед яких: теоретичні, емпіричні, методи обробки даних обрані автором з урахуванням специфіки поставленої мети.

Дослідницька робота складалась із низки послідовних етапів. Теоретико-методологічний етап передбачав здійснення аналізу проблеми з метою визначення змісту явища професійної самореалізації жінок-поліцейських, його форм, ознак тощо, а також обґрунтування методів, методичного інструментарію та алгоритму дослідження цього явища. На емпіричному етапі проведено дослідження, спрямоване на визначення психологічних особливостей професійної самореалізації жінок-поліцейських. Аналіз та узагальнення отриманих результатів дав змогу розробити рекомендації щодо сприяння досягнення успіху в професійній самореалізації жінок-поліцейських Національної поліції України.

Безсумнівним авторським здобутком є розроблений дисертанткою опитувальник для оцінки потреб у досягненні успіху, реалізації потреб у саморозвитку, загальної задоволеності професійною діяльністю, відносин з колегами, відносин з керівництвом, загальної задоволеності організацією

робочого процесу, сімейної адаптації та згуртованості, наявності рольового конфлікту «сім'я-робота».

В процесі дослідження дисертанткою опрацьовано широке коло літературних джерел у галузі психології та юридичної психології, соціології, педагогіки, теорії управління тощо. У процесі виконання роботи використано 260 наукових та нормативних джерел, що свідчить про те що, дана праця має комплексний, системний характер і відзначається відповідним рівнем наукових узагальнень.

Дослідженню притаманна **наукова новизна одержаних результатів**, що полягала у вивченні психологічних та організаційно-правових засад успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-поліцейських; визначенню чинників, які впливають на зовнішньо-професійну (досягнення значущих здобутків у різних сферах професійної діяльності) та внутрішньо-професійну (професійне самовдосконалення, спрямоване на підвищення професійної компетентності та розвиток професійно важливих якостей) успішність жінок-поліцейських Національної поліції України; надано пропозиції щодо забезпечення умов ефективної службової діяльності та ступеня реалізації особистісного потенціалу.

Авторкою розроблено та описано програму розвитку успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-поліцейських Національної поліції України у процесі психологічного забезпечення службової діяльності, що має визначене поле діяльності та певний зміст, а саме: супровід професійної адаптації та професійної ідентифікації під час входження в професію молодих фахівців; супровід професійної адаптації та професійної ідентифікації під час зміни напрямку професійної діяльності жінками-поліцейськими або зміни місця проходження служби; супровід професійної адаптації та професійної ідентифікації під час повернення жінок-поліцейських до виконання службових обов'язків після відпустки по догляду за дитиною; психологічну підтримку та профілактику негативних явищ під час нормативних криз, пов'язаних із розвитком особистості, сім'ї та

професійного становлення; психопрофілактику та психокорекцію професійних деструкцій та деформацій.

Таким чином, головною метою програми розвитку успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-поліцейських є створення в межах робочого процесу умов для їх максимального професійного розвитку, розкриття особистісного потенціалу та реалізації його в професійній діяльності, підтримка оптимальної працездатності, зведення до мінімуму впливу несприятливих чинників службової діяльності.

Висновки загалом свідчать про реалізацію поставлених завдань та досягнення мети дисертаційного дослідження.

Практичне значення роботи полягає в тому, що матеріали дослідження, висновки і рекомендації можуть бути використані в процесі підготовки та підвищення кваліфікації практичних психологів і працівників кадрових підрозділів, які надають психологічну допомогу жінкам-поліцейським та здійснюють відбір персоналу. Результати дисертаційного дослідження впроваджено у практичну діяльність Головного управління Національної поліції у місті Києві (акт впровадження Дарницького управління поліції Головного управління Національної поліції у місті Києві від 23.04.2021 р.); освітній процес Національної академії внутрішніх справ (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 16.04.2021 р.).

Наукові та прикладні результати дисертаційного дослідження висвітлено в 10 публікаціях, із них – 3 статті у науково-фахових виданнях, затверджених МОН України, 1 – у науковому виданні, 1 – у науковому періодичному виданні інших держав, включених у міжнародну наукометричну базу, 6 публікацій у матеріалах всеукраїнських та міжнародних конференцій.

Водночас дисертаційне дослідження, як і будь-яка творча праця, містить певні дискусійні положення, висвітлення яких сприятиме більш повній та об'єктивній характеристиці результатів роботи.

1. Попри ґрунтовно розроблену програму психологічного супроводу професійної діяльності жінок-поліцейських та програму наставництва для

молодих фахівчинь, бажано було б включити в роботу пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства у цій сфері. Розроблення відповідних нормативно-правових актів збагатило б практичну значущість дисертаційної роботи.

2. У дисертації наведено, як недолік існуючої системи професійної підготовки, відсутність спеціалізованих адаптаційних програм, спрямованих на допомогу жінкам на етапі входження в професію. Було б доцільним дослідити не тільки позитивні зміни у разі запровадження відповідних програм, а й можливі негативні наслідки у разі їх неприйняття, з огляду на щорічне збільшення кількісної жіночої складової у Національній поліції України.

3. Потребує більшого обґрунтування та конкретизації розробка змісту та технологій програм наставництва для молодих фахівчинь, орієнтовно до специфіки діяльності структурних підрозділів Національної поліції України.

4. Одним із чинників, що перешкоджають успішній реалізації жінок-поліцейських, визначається ставлення до них керівництва, що виявляється в недостатності позитивного підкріплення при отриманні високих професійних результатів та відсутності підтримки в складних та неоднозначних ситуаціях. Це обумовлює необхідність відповідних розробок для керівників рекомендаційного характеру, які недостатньо чітко представлені в тексті дисертації.

Втім, викладені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Висловлені зауваження є запорукою наукової дискусії під час публічного захисту дисертації.

Висновок. Дисертація «Психологічні та організаційно-правові засади успішної самореалізації у професійній діяльності жінок-поліцейських Національної поліції України» виконана на високому науково-теоретичному рівні, а одержані авторкою в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну та практичну цінність. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою та

відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії, зокрема, пп. 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., №1159 від 30.12.2015 р. та №567 від 27.07.2016 р.). Усе вищевикладене дає можливість зробити висновок про те, що авторка дисертаційної роботи Білевич Наталія Олександрівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія.

Офіційний опонент:

**Перший заступник директора
Державного науково-дослідного інституту
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

Володимир Криволапчук

«__» грудня 2021 р.

